

СТРАТЕГИЈА ДИСЕМИНАЦИЈЕ

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА
СТАТИСТИКУ

РЕПУБЛИКА СРПСКА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

СТРАТЕГИЈА ДИСЕМИНАЦИЈЕ

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

Бања Лука,
април 2016.

САДРЖАЈ:

	страница
1. ПРАВНИ ОСНОВ ДОНОШЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	7.
2. ЦИЉЕВИ ДИСЕМИНАЦИЈЕ СТАТИСТИКЕ	8.
3. КОРИСНИЦИ СТАТИСТИКЕ.....	8.
4. НАЧЕЛА ДИСЕМИНАЦИЈЕ.....	9.
4.1. Доступност и јасноћа.....	9.
4.2. Професионална независност.....	10.
4.3. Релевантност	10.
4.4. Статистичка повјерљивост	11.
4.5. Посвећеност квалитету	12.
4.6. Правовременост и тачност објаве	12.
4.7. Добра методологија	13.
4.8. Тачност и поузданост.....	13.
5. КАНАЛИ, ПРОИЗВОДИ И УСЛУГЕ	14.
5.1. КАНАЛИ	14.
5.1.1. Веб-сајт Завода	14.
5.1.2. Online база података	14.
5.1.3. Друштвени медији	14.
5.1.4. Штампане публикације	15.
5.1.5. Конференције за новинаре	15.
5.1.6. E-mail	15.
5.2. ПРОИЗВОДИ	15.
5.2.1. Статистички годишњак	16.
5.2.2. “Ово је Република Српска”.....	16.
5.2.3. Статистичке публикације	16.
5.2.4. Статистичка саопштења	17.
5.2.5. Обавјештења/изјаве за медије	17.
5.2.6. Методолошка објашњења	17.
5.3. УСЛУГЕ	17.
5.3.1. Информативна услуга (захтјеви за подацима).....	17.
5.3.2. Услуге по мјери корисника	18.
5.3.3. Услуга информативног медија.....	19.
6. ПРОМОТИВНЕ АКТИВНОСТИ НА ПОЉУ ДИСЕМИНАЦИЈЕ	19.

1. ПРАВНИ ОСНОВ ДОНОШЕЊА СТРАТЕГИЈЕ

Уставни основ за доношење Стратегије дисеминације у Републичком заводу за статистику садржан је у амандману XXXII тачка 9. члан 68. Устава Републике Српске, према којем Република Српска врши прикупљање статистичких и других података од општег интереса. На основу члана 4. став 1. Закона о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03) Републички завод за статистику (у даљем тексту: Завод), надлежни је орган за послове статистике. У ставу 2. истог члана Закона наведени су и остали законом овлашћени произвођачи статистике, који статистику производе у оквиру своје дјелатности и у сарадњи са Заводом учествују у реализацији Статистичког програма Републике Српске, вишегодишњег планског и програмског документа којег усваја Народна скупштина Републике Српске, као и Плана рада Завода којег сваке године усваја Влада Републике Српске.

Законом о статистици Републике Српске у одредбама члана 17. став 2. одређено је да статистика Републике Српске има за циљ да што објективније прикаже стварно стање, да се дистрибуција података изврши на неутралан и непристрасан начин, као и да се поштује право грађана на приступ јавним информацијама.

У складу са наведеним законом, Завод је овлашћен да независно, професионално и одговорно производи висококвалитетну званичну статистику и да је непристрасно, компетентно и благовремено учини доступном свим корисницима истовремено. Производња статистике укључује све активности потребне за припрему, прикупљање, чување, обраду, компилацију, анализу и дисеминацију статистичких података. Наведене статистичке активности Завод врши на основу важећих прописа, међународних стандарда и савремене технологије, уз максималну заштиту статистичке повјерљивости, оптимално коришћење ресурса и разумно оптерећење давалаца података.

Стратешки развој званичне статистике Републике Српске усмјерен је ка хармонизацији легислативе, статистичких стандарда и добре праксе са земљама Европске уније. Званична статистика представља опште добро једног друштва, зато статистички подаци добијени у оквиру статистичких истраживања имају важан значај за јавност, па постоји обавеза и потреба за њиховом дисеминацијом.

Превасходни циљ производње статистике јесте да испуни захтјеве за достављањем података које упућују све бројнији и разноврснији корисници. Да би се на прави начин освијетлила свеобухватност и разноликост статистичких података, неопходно је развијати и унаприједити систем дисеминације статистичких података. У намјери да изрази своју чврсту опредјељеност за предузимање свих потребних мјера и активности на путу ка постизању пуне усклађености са статистиком Европске Уније и међународним стандардима на пољу дисеминације статистичких података, Завод је припремио документ „Стратегија дисеминације“.

Стратегија дисеминације заснована је на одредбама Закона о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03), те је потпуно усклађена са Стратегијом развоја статистике Републике Српске 2020, Стратегијом развоја статистике БиХ 2020 и Стратегијом дисеминације БиХ.

2. ЦИЉЕВИ ДИСЕМИНАЦИЈЕ СТАТИСТИКЕ

Мисија Завода је пружање поузданих, квалитетних, разумљивих, правовремених и међународно упоредивих статистичких података које задовољавају потребе доносилаца одлука, истраживача и осталих домаћих и страних корисника и одражавају стање и промјене у економском, демографском и социјалном подручју, подручју животне средине и природних ресурса.

Да би се правилно и јасно схватио циљ доношења Стратегије, најприје је потребно појмовно дефинисати дисеминацију. У ширем смислу, дисеминација (лат. *diseminatio*) је појам који означава ширење, разношење или преношење вијести и информација. У статистичком смислу, **дисеминација представља статистичку активност коју предузимају одговорни произвођачи званичне статистике како би представили резултате званичне статистике, учинили их доступним корисницима тиме обезбиједивши информације о методама и изворима који представљају основ званичних резултата статистичких истраживања.**

Стратегија дисеминације статистике важан је документ Завода чија је сврха да се јасно формулишу најважнији правци дисеминације статистичких података у Републичком заводу за статистику, прецизније одреде статистичка начела дисеминације података, те детаљно утврде статистичке активности које ће се спроводити ради олакшаног приступа корисника жељеним статистичким подацима.

Први циљ Стратегије дисеминације је да се постави одговарајући оквир за објављивање и представљање статистичких података, који ће да обезбиједи континуиран и савремен развој статистичког система Републике Српске. Добро дефинисаном дисеминационом стратегијом обезбјеђује се да друштво буде благовремено и на одговарајући начин информисано о промјенама социоекономских кретања које су неопходне за економски развој Републике Српске.

Други циљ Стратегије је стварање услова за унапређење процеса дисеминације статистичких података ради бољег задовољавања захтјева корисника и потреба тржишта за статистичким подацима. То ће омогућити да се правовремено обезбиједи ширење и дистрибуција статистичких података према корисницима, те одреде приоритети у публикавању које треба развијати у складу са растућим захтјевима корисника.

Будући да су производња висококвалитетних, правовремених и објективних статистичких података и њихово објављивање суштинска дјелатност Завода, трећи циљ Стратегије дисеминације представља јачање повјерења у званичну статистику. Од велике је важности за статистички систем Републике Српске да се обезбиједи усавршавање поступка транспарентности статистичких података како би се омогућило да сви корисници на једноставан и приступачан начин дођу до жељених статистичких података.

3. КОРИСНИЦИ СТАТИСТИКЕ

Корисници статистике су сва правна и физичка лица којима су статистички подаци потребни за доношење одлука везаних за посао којим се баве.

У оквиру редовних статистичких активности, Завод обавља бесплатну дистрибуцију статистичких публикација (штампаних и електронских), као и објављених података из база података, у складу са одредбама Правилника о објављивању публикација Републичког завода за статистику.

Објављени статистички подаци су подаци које је Завод прикупио и обрадио у складу са вишегодишњим статистичким програмом и годишњим планом рада, као и другим статистичким активностима, а објављују се на основу Правилника о објављивању публикација Републичког завода за статистику, а у складу са Планом публикавања, тј. Календаром публикавања.

Различити корисници имају потребу за различитом врстом података. Завод нуди широк спектар производа и услуга, на различитим нивоима, на ентитетском, општинском, све до нивоа насељеног мјеста.

Корисници статистичких података сврстани су (без приоритета), у следеће корисничке групе:

- Влада, републички органи управе, републичке управне организације,
- Јавне установе и јавна предузећа,
- Јединице локалне самоуправе,
- Студенти, научни истраживачи и образовне институције,
- Медији,
- Пословни субјекти,
- Инвеститори,
- Невладине организације (удружења и фондациије),
- Инострани корисници и међународне институције (УН, ММФ, Свјетска банка, EUROSTAT и др.),
- Грађани

Статистичке информације објављују се да би се задовољила општа потреба за информацијама о важним темама и циљ дисеминације јесте да се задовоље посебне потребе сваког корисника. Један од начина да се побољша статистичка писменост корисника статистичких података које Завод дисеминира је успостављање квалитетног дијалога са корисницима података, првенствено с медијима и образовним установама и зато је унапређење статистичке писмености становништва важан задатак.

Подела корисника помоћи ће да се пажња усмјери на најважније групе корисника, важност поједине групе може се мијењати с времена на вријеме, али су медији, образовне установе и Влада, најважнији у већини случајева.

4. НАЧЕЛА ДИСЕМИНАЦИЈЕ

У свом раду на производњи квалитетних, свеобухватних, поузданих, релевантних и међународно упоредивих статистичких података, Завод се посебно руководи Кодексом праксе Европске статистике (садржи 15 начела), Основним принципима званичне статистике Уједињених Нација (садржи 10 начела) и Специјалним стандардима дисеминације података (The Special Data Dissemination Standard - SDDS), зато Стратегија дисеминације у Републичком заводу за статистику у потпуности одражава међународне принципе дисеминације статистичких података.

4.1. Доступност и јасноћа

Узимајући у обзир Закон о слободи приступа информацијама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 20/01, а уважавајући право корисника на слободан приступ објављеним статистичким подацима, статистички подаци се приказују на јасан и разумљив начин, при чему су корисницима доступни на непристрасној основи заједно са

метаподацима и недвосмисленим објашњењима како би се избјегла погрешна тумачења и злоупотребе.

Подаци се увијек објављују на једном од службених језика који су према Уставу Републике Српске у службеној употреби (конкретно, српском језику), а Завод податке објављује и на енглеском језику. Ово начело такође налаже да приликом објављивања, подаци морају бити јасни и сажети, а сваком кориснику разумљиви.

Код примјене начела доступности и разумљивости посебно треба водити рачуна о равноправном третману свих категорија корисника, како поједини корисници не би могли да имају привилегован третман приликом приступа званичној статистици, у смислу да ни једна категорија корисника (укључујући Еуростат, званичну власт/државну управу и медије) не може да има приступ резултатима истраживања званичне статистике прије других корисника. Дакле, приступ статистичким подацима треба да буде свима, без изузетка, једнако омогућен.

Датуми дисеминације званичне статистике морају да буду објављени унапријед.

Посебна пажња биће посвећена доступности веб-сајта лицима са инвалидитетом у складу са међународним стандардима (могућност промјене величине слова, усклађеност боја и сл.).

4.2. Професионална независност

Сви статистички подаци који се објављују морају бити научно независни од било какве контроле од стране политичке или неке друге организације, те професионално непристрасни како би одражавали тачну, истиниту и прецизну слику једног друштва. Завод производи и дисеминира статистику поштујући независност, на објективан начин, гдје се сви корисници сматрају равноправним. Начело такође обавезује да се при производњи статистике професионална независност и непристрасност обезбиједи у ширем смислу, што се односи на све који су законом обавезни да учествују у производњи статистике, а то су произвођачи званичне статистике, даваоци података и корисници података.

4.3. Релевантност

Начело релевантности важно је статистичко начело које подразумева да статистика задовољава потребе корисника. Потребе друштва за подацима мијењају се током времена и повратне реакције корисника представљају непрестани изазов Заводу за проналажење нових начина развоја статистичког система и прилагођавање новим захтјевима корисника.

Комуникација са корисницима одвија се са циљем разумијевања њихових потреба, па је редован и организован контакт са актуелним и потенцијалним корисницима врло важан. Задовољство и потребе корисника прате се редовно и систематски се предузимају активности у складу с добијеним резултатима. У том смислу, Завод ће путем Анкете о задовољству корисника у континуитету да врши објективно мјерење степена задовољства корисника чиме ће се унаприједити сарадња са постојећим корисницима.

Корисници би требало да буду у могућности да што једноставније пронађу све релевантне информације о статистици, укључујући информације о времену објављивања, измјенама, коначним подацима и грешкама.

Подаци о употреби статистике (нпр. анализа преузимања података и публикација и број претплатника на саопштења) анализирају се ради подршке у одређивању приоритета, као и консултација корисника за побољшање веб-сајта.

Статистички подаци значајно губе на вриједности, ако нису примјерено и прикладно представљени и доступни јавности. Комуникација са корисницима одвија се са циљем разумијевања њихових потреба па је редован и организован контакт са актуелним и потенцијалним корисницима врло важан.

Визуализација статистике често креира боље разумијевање података који могу бити приказани у табелама, графиконима, тексту или базама података. Визуализацију података треба урадити на основу интереса корисника.

Званична статистика мора бити доступна свим корисницима заинтересованим за статистику. Да би се добио преглед о корисницима и њиховим жељама, сваки контакт остварен са њима мора бити регистрован.

Посебно су важне информације о броју захтјева за подацима током једног мјесеца, тромјесечја или године, ко их је тражио и шта је тражио. На основу ових података може се изаћи у сусрет евентуалним новим корисницима или да се унаприједи сарадња са већ постојећим корисницима.

4.4. Статистичка повјерљивост

Начело статистичке повјерљивости је једно од најважнијих начела статистике којим се омогућава очување повјерења јавности у статистичке податке. Међусобно повјерење свих учесника производње статистике (корисника података, давалаца података и произвођача статистике) је изузетно важно и неопходно. Заштита повјерљивости података у нашем правном систему има широк нормативни капацитет и значај, што проистиче из многобројних унутрашњих и међународних правних аката. Треба најприје поћи од чињенице да је правна заштита повјерљивости података уставна категорија јер је одредбама члана 23. став 1. Устава Републике Српске загарантована заштита тајности података личности, при чему је ставом 2. истог члана Устава изричито забрањено коришћење података о личности супротно сврси њиховог прикупљања. У погледу законских прописа, Законом о статистици БиХ („Службени гласник БиХ“, 26/04 и 42/04), одредбама члана 19. начело статистичке повјерљивости налаже да се повјерљиви подаци прикупљени у статистичке сврхе, не смију користити у друге сврхе, осим ако то није прописано законом. Заштита повјерљивости статистичких података које производи Завод ближе је регулисана Законом о статистици Републике Српске којим је у одредбама члана 17. Закона заштита статистичке повјерљивости уздигнута на ранг законског начела. Тако је одредбама члана 27. Закона о статистици Републике Српске одређено да се статистички подаци не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Повјерљиви подаци су они подаци који се користе за производњу статистике, из којих се посредно или непосредно могу идентификовати појединачне извјештајне јединице (члан 2. став 5. Закона). Поред цитираних закона, Завод је у обавези да примјењује и Закон о заштити личних података.

С обзиром на то да нарочиту пажњу треба посветити овом питању, Завод је донио Правилник о заштити повјерљивих података којим је одредбама члана 4. став 6. Правилника нормирано да се повјерљиви подаци не могу користити за административне намјене поготово ако би давање таквих података могло на посредан или непосредан начин проузроковати административну посљедицу за лица или пословне субјекте. Правилником су прописане правне, статистичке и организационе методе заштите података Поред

Правилника Завод примјењује и Темелјне принципе и смјернице о питању статистичке повјерљивости и заштите података у надлежним статистичким институцијама БиХ.

Имајући у виду значај повјерљивости статистичких података, Завод строго води рачуна да се при дисеминацији података у пуном капацитету примјењује начело заштите повјерљивости. Посебна пажња примјени овог начела биће посвећена приликом пружања дисеминационих услуга усмјерених на достављање статистичких података према захтјеву корисника.

4.5. Посвећеност квалитету

Начело посвећености квалитету једно је од најважнијих статистичких начела. У складу са овим начелом, Завод ће систематично и редовно вршити идентификацију предности и недостатака објављивања статистичких података како би се континуирано побољшао квалитет статистичких података. Овим начелом одређено је да статистичке институције систематично и редовно идентификују предности и слабости објављивања статистичких података, како би се континуирано побољшао квалитет процеса добијања статистичких података.

Завод ће континуирано информисати кориснике о квалитету статистичких података и њиховој упоредивости са квалитетом статистичких података европске статистике.

4.6. Правовременост и тачност објаве

Правовременост статистичких резултата је временски размак између референтног периода на који се подаци односе и њихове расположивости тј. датума објаве. За сваку статистичку публикацију постоји дефинисан ниво правовремености. Правовременост је уско везана са учесталашћу објављивања статистичких података. Наиме, правовременост у случају мјесечних података обично се сматра веома различитом у односу на правовременост у случају годишњих истраживања.

Правовременост и рокови објављивања представљају димензију коју је релативно лако мјерити, али коју је често веома тешко побољшати.

Ово начело првенствено се остварује кроз транспарентно објављивање Календара публикација на веб-сајту Завода и његову досљедну примјену у пракси.

Календар публикација дефинише назив статистичке публикације, референтни период на који се односе публикације и датум објављивања. Тачно дневно вријеме објављивања треба навести на веб-сајту, по могућности у оквиру календара публикација.

Вријеме објављивања статистичких података доступно је јавности, а захтјеви корисника поштују се у највећој могућој мјери.

Завод објављује претходне податке само у статистичким областима гдје је то потребно како би се гарантовала правовременост статистике. Претходне податке без изузетка слиједе коначни подаци, односно, након објављивања претходних података, у што краћем року објављују се коначни подаци.

Ако се објављивање односи на претходне податке, одговарајућа напомена се додаје у заглавље саопштења.

Да би корисници могли да разликују претходне и коначне податке, у Календару публикација се за претходне податке ставља напомена, тако да јасно буде назначено да су подаци који се објављују претходни.

Свако одступање од временског распореда дисеминације објављује се што је прије могуће, са објашњењем због чега је дошло до одступања, те се наводи нови датум објављивања.

Тачност објаве је временски размак између датума објаве публикације и планираног датума који је одређен у календару публикација. Ако се ова два датума поклапају, сматрамо да је објављивање било тачно када је и планирано.

Дакле, уколико су статистички подаци објављени предвиђеног дана и у планирано вријеме, постигнута је тачност објављивања и на тај начин представљају вјеродостојни показатељ друштва у посматраном временском периоду. Само тако објављени статистички подаци могу да остваре своју сврху унапређивања економског, социјалног и културног живота Републике Српске.

4.7. Добра методологија

Добра методологија подупире квалитет статистике и у том погледу методолошка упутства садрже информације о изворима и методама прикупљања података, као и о покривености и дефиницијама статистичких истраживања.

Методолошки оквир који се користи за израду статистичких података слиједи европске и друге међународне стандарде, смјернице и добру праксу.

Сарадња са научном заједницом организује се како би се побољшала методологија и дјелотворност примијењених метода.

Методолошка упутства доступна су на веб-сајту Завода и све статистичке објаве ће садржати линк на одговарајућа методолошка упутства.

Сви релевантни метаподаци требало би да буду доступни на веб-сајту Завода.

4.8. Тачност и поузданост

Приликом припреме статистичких података може доћи до нумеричких и других грешака. Ово начело формулише обавезу Завода да се корисници одмах по уочавању грешака обавијесте, те да се такве грешке правовремено исправе.

Грешке откривене у електронским статистичким публикацијама исправљају се у што краћем року, а исправке се објављују на веб-сајту Завода. Исправке грешака врше се у складу са усвојеним приручницима, упутствима и правилницима који се односе на поменућу тему.

У погледу грешака које се могу поткрасти у штампаним публикацијама прије дистрибуције, треба нагласити да се уочене омашке најприје требају узети у разматрање, а затим ће се, у случају озбиљних грешака, исправка уметнути у публикацију као посебан папир. Уколико се грешка код штампаних публикација пронађе после дистрибуције публикације, потребно је на веб-сајту Завода о томе обавијестити кориснике.

5. КАНАЛИ, ПРОИЗВОДИ И УСЛУГЕ

Дисеминација статистичких података састоји се од одређених канала, производа и услуга којима се корисницима омогућава да дођу до жељених података.

5.1. КАНАЛИ

Средства и путеви којима се дисеминирају статистички подаци представљају канале дисеминације. Завод дисеминира податке кроз следеће канале:

5.1.1. Веб-сајт Завода садржи све друге текстуалне дисеминацијске канале. Унапређење веб-сајта треба да смањи оптерећење институције индивидуалним захтјевима корисника. Електронске верзије свих публикација доступне су на веб-сајту. У одговарајућим случајевима веб објављивање иде у складу са другим каналима у исто вријеме. Веб-сајт нуди различите услуге као што су RSS (Rich Site Summary), Twitter и други.

Веб-сајт Завода основно је средство дисеминације званичне статистике на коме су сви објављени статистички подаци бесплатни. У оквиру активности на унапређењу функционалности веб-сајта и олакшањем прикупљања статистичких података, Завод је развио систем електронског попуњавања дигиталних статистичких образаца који се бесплатно могу преузети са сајта.

У оквиру веб-сајта организован је RSS систем који омогућава корисницима да свакодневно добијају најновије статистичке податке и публикације без потребе да посјећују веб-сајт Завода.

Континуирани развој интернета, техника и технологија које омогућавају функционисање ове мреже, брзо ширење у географском смислу и у смислу брзине преноса података, пружа нове могућности за активније учешће Завода у дисеминацији статистике на домаћем и међународном плану. У том правцу, број корисника интернета у константном је порасту, зато је на веб-сајту потребно успоставити софтверско рјешење које ће омогућити праћење броја и категорија корисника пријављених на сајт Завода.

Публиковање на интернету омогућава дисеминацију података по принципу брже, више, боље и јефтиније. Како би свим категоријама корисника обезбиједио потпун и равноправан приступ основним статистичким подацима, Завод ће у континуитету предузимати мјере ради побољшања садржаја веб-сајта и његовог корисничког окружења.

5.1.2. Online база података саставни је дио веб-сајта Завода. Ажурира се када нови подаци буду расположиви, односно публиковани у оквиру неке публикације. Нове предметне области треба укључити у базе података током периода важења Стратегије.

5.1.3. Друштвени медији могу се користити за комуникацију са корисницима када је то релевантно. Twitter и RSS су модерни начини обавјештавања корисника о публиковању података, као и о актуелним дешавањима везаним за Завод и ови сервиси су саставни део веб-сајта Завода.

У наредном периоду треба пратити динамичан развој интернета и по потреби имплементирати сервисе који могу да послуже посјетиоцима веб-сајта Завода да лакше и брже дођу до статистичких података.

5.1.4. Штампане публикације производе се у складу са потребама корисника. Оне ће увијек бити објављене и у дигиталном формату на веб-сајту Завода (pdf и Excel формат). Могуће је њихово објављивање и у Word формату.

У оквиру годишњег Плана рада, Завод објављује годишњи План публикација и на веб-сајту, Календар публикација. Планом публикација статистичке публикације Завода класификоване су с обзиром на област, тип и назив публикације, периодичност објављивања, те врсту објављених статистичких података (претходни или коначни подаци). Календаром публикација дефинисани су датуми публикација, референтни период и наслов публикације.

Штампане публикације су статистички билтени (публикују се годишње) и статистички прегледи (публикују се мјесечно), те публикације Статистички годишњак Републике Српске и публикација „Ово је Република Српска“ које се публикују једном годишње.

Због чињенице да је интернет све више заступљен код свих врста корисника, треба тежити смањењу тиража штампаних публикација. Тиме ће се у складу са начелом ефикасности постићи уштеда у погледу трошкова штампања и достављања материјала. Такође, треба настојати да се изглед штампаних публикација прилагођава међународним препорукама у погледу садржаја, дизајна и формата, а структура публикација ће добити на вриједности увођењем метаподатака и дисеминацијских база података.

Стално треба анализирати број страница у публикацијама у циљу смањења њиховог броја, избјегавати понављање података у двије или више публикација и др.

5.1.5. Конференције за новинаре сазивају се када је то неопходно, а најчешће једном мјесечно и том приликом се објављује саопштење за медије у којем се саопштавају актуелни статистички подаци који су од интереса за Републику Српску, а публиковани су у претходних мјесец дана. Саопштење за медије публикује се на веб-сајту Завода након завршетка конференције за новинаре.

Представљени подаци у саопштењу за медије морају бити јасни и сажети, а најважнији подаци треба да се налазе на почетку саопштења.

5.1.6. E-mail сервис користи се за пријем захтјева за подацима. Истим каналом, по правилу, корисници добијају одговор.

5.2. ПРОИЗВОДИ

Основни производи дисеминације статистичких података су штампане и електронске публикације Завода и електронски статистички подаци организовани у дисеминационим базама података које су доступне на веб-сајту, интерно или у оквиру базе података која је на располагању статистичарима.

Уређивачку политику Завода креира Одјељење за израду публикационих база података и статистичких публикација које је задужено и за њено спровођење. Запослени у наведеном одјељењу имају улогу да дефинишу дизајн, структуру, обим и начин презентације публикације.

Уређивачка политика Одјељења требало би да се заснива на:

- Идентификовању типова/група садашњих и будућих (потенцијалних) корисника;
- Препознавању врста информација за које су корисници заинтересовани како би производи статистике одговарали потребама циљних група корисника;
- Спремности за мијењање и прилагођавање публикација у складу са захтијевима корисничких група;
- Анализи потреба корисника према штампаним, односно електронским публикацијама, подацима објављеним на интернету или одговорима на специфичне захтијеве корисника за достављање података;
- Развоју стандарда за уређивање публикација, како би се на јединствен начин уређивале публикације, независно од тога којој статистичкој области припадају аутори.

Завод дисеминира следеће производе:

5.2.1. Статистички годишњак најважнија је и најобухватнија публикација Републичког завода за статистику која садржи основне податке за Републику Српску. У посебном поглављу Годишњака дат је и преглед основних података по општинама. Ова публикација даје преглед и промјене у области становништва, друштвеног живота и економије, истицањем посљедње посматране године, пратећи претходне временске интервале на основу годишње статистике Републике Српске.

Објављује се сваке године и, осим у штампаном облику, доступан је на веб-сајту Завода, као и путем пријаве на RSS сервис и Twitter.

5.2.2. “Ово је Република Српска” је статистичка публикација која се објављује сваке године и намијењена је широком кругу корисника и садржи основне показатеље стања и промјена економског и друштвеног живота Републике Српске. Сврха ове публикације је да пружи кратак и једноставан, али свеобухватан статистички приказ занимљивих података о Републици Српској.

Објављује се сваке године и, осим у штампаном облику, публикација је доступна на веб-сајту Завода, као и путем пријаве на RSS сервис и Twitter.

5.2.3. Статистичке публикације (мјесечни, годишњи, као и тематски статистички билтени) објављују се и на веб-сајту Завода и као штампане публикације. Статистички билтени садрже обимне статистичке податке добијене из једног или више истраживања из исте области. То су актуелна периодична издања која приказују свеобухватне резултате појединачних истраживања или више истраживања из исте области. Сваки статистички билтен садржи методолошке напомене, изворе из којих су подаци прикупљени, дефиниције и упоредивост, графиконе, карте, статистичке табеле у серији за посљедњих пет или више година а објављује се на основу Плана рада Завода и Календара публикација.

У предстојећем периоду треба тежити смањењу тиража штампаних публикација с обзиром да савремене тенденције развоја интернета утичу да све више корисника приступа публикацијама на веб-сајту.

Изглед штампаних публикација треба прилагођавати међународним препорукама. Структура публикација ће бити допуњена укључивањем веза ка одговарајућим метаподацима и дисеминацијским базама података.

Завод по потреби објављује и посебне тематске публикације, методологије, методолошка упутства, класификације, извјештаје и сл.

Статистичке публикације су, осим у штампаном облику, доступне на веб-сајту Завода, као и путем пријаве на RSS сервис и Twitter.

- 5.2.4. Статистичка саопштења** садрже податке најчешће из једне области статистике. То су актуелна издања која доносе најновије податке из појединог статистичког истраживања и излазе на основу Плана рада Републичког завода за статистику, односно Календара публиковања. Саопштења су кратке и концизне статистичке публикације издате у складу са динамиком (распоредом) редовних статистичких истраживања (мјесечно, тромјесечно, полугодишње, годишње, двогодишње...).

Саопштења су доступна на веб-сајту Завода, као и путем пријаве на RSS сервис и TWITTER.

- 5.2.5. Обавјештења/изјаве за медије** су кратке вијести попут информација одабраних из недавно завршених званичних статистика, којима се обавјештава јавност о завршетку и доступности најновијих података у одређеном предметном подручју статистике.

- 5.2.6. Методолошка објашњења** садрже информације о изворима и методама прикупљања података као и о покривености/обухвату и дефиниције статистичких истраживања. Ове публикације намијењене су свима онима који спроводе статистичка истраживања и анкете, као и корисницима ради бољег разумијевања података.

5.3. УСЛУГЕ

Да би се производи дисеминације на јасан, прецизан и поуздан начин представили корисницима, Завод ће стручано и професионално пружати одређене услуге чији је циљ саопштавање статистичких података корисницима. Дисеминационе услуге Завода се односе на дистрибуцију статистичких публикација и достављање статистичких података на захтјев корисника.

Републички завод за статистику нуди сљедеће услуге:

- 5.3.1. Информативне услуге (захтјеви за подацима)** пружају се као одговор на молбе корисника за објављеним или обрађеним подацима, упућене од стране корисника статистичких података.

Поред дистрибуције статистичких података путем статистичких публикација, корисници до података могу доћи и путем појединачних захтјева за достављање података. Будући да статистички подаци садрже повјерљиве информације, поступак одлучивања по захтјеву за достављање објављених статистичких података регулисан је Правилником о заштити повјерљивих података у Републичком заводу за статистику.

Да би захтјев био одговарајући за обраду, мора да садржи лично име и адресу корисника, као и прецизнији опис информација које се траже (врсту тражених података, период на који се подаци односе, начин давања података и сврху његовог коришћења). У складу са Правилником о заштити повјерљивих података, размјена и давање повјерљивих података може се, под условима регулисаним важећим

законским и подзаконским прописима, одобрити на основу конкретног захтјева који се подноси Заводу у писменој форми.

Приликом обраде сваког појединачног захтјева, статистичари требају водити рачуна да обрада захтјева за достављање података буде квалитетна, свеобухватна и благовремена и уз примјену децидираних статистичких начела. За научно истраживачке намјене као и за потребе анкетирања, приступ индивидуалним подацима може се дозволити само у облику микроподатака и то искључиво регистрованим научноистраживачким институцијама и регистрованим истраживачима који се баве науком као својом основном дјелатношћу. Микроподаци су подаци који су промијењени тако, да из њих није могуће одредити статистичку јединицу, на коју се односе. Што се тиче органа државне управе, микроподаци подаци могу се дати органима државне управе само ако је намјена коришћења тих података научноистраживачки рад, а давање података одвија се по истом поступку као и за научноистраживачке институције.

Мора се пазити да се битно не угрози квалитет података. У погледу организационих мјера заштите сви запослени у Заводу су дужни да чувају тајност и повјерљивост статистичких података и због тога је Правилником о заштити повјерљивих података у Републичком заводу за статистику одређена обавеза сваког запосленог да потпише Изјаву о чувању и заштити тајности повјерљивих података. Важно је нагласити да потписивање наведене изјаве нема конститутивни карактер, већ деклараторно правно дејство, што значи да обавеза чувања повјерљивости података настаје по самом закону, а не у тренутку потписивања изјаве. Уколико трећа лица због природе посла могу доћи у додир са заштићеним статистичким подацима, такође су дужна да потпишу Изјаве о чувању и заштити тајности повјерљивих података.

На молбу за објављеним или обрађеним подацима биће одговорено у року од најмање три радна дана и бесплатна је. Информативне услуге јавно су добро и пружају се без новчане накнаде. Информативне услуге треба централизовати како би се креирао једноставан и брз процес.

Осим поменутих информативних услуга, Завод пружа услугу коришћења библиотеке, која представља физичку локацију на којој корисници могу да добију жељени савјет, податке или публикације на увид.

5.3.2. Услуге по мјери корисника посебне су услуге које се пружају у циљу обезбјеђивања у односу на оне доступне у званичној бази података, у статистичким публикацијама или на званичном веб-сајту Завода (тј. необјављени статистички подаци) и то је начин пружања детаљнијих података, на основу посебног, специфичног захтјева.

Необјављеним статистичким подацима сматрају се подаци које је Завод прикупио и обрадио у складу са вишегодишњим статистичким програмом и годишњим плановима рада, а који нису објављени на начин предвиђен Планом публикација и Правилником о објављивању публикација Завода, те не представљају службену, пословну или другу тајну, нити је ријеч о повјерљивим подацима.

Достављање необјављених података Завода врши се у складу са законским прописима на основу којих се дистрибуирају објављени статистички подаци, те Правилником о начину давања на коришћење необјављених података Завода. Захтјеве за достављање необјављених статистичких података обрађују статистичари у зависности од врсте података који се траже.

За Завод, услуге по мјери корисника могу бити начин одређивања важности статистичких података, у зависности од њихове учесталости тражења.

Ова услуга подразумијева додатну обраду и анализу података и у складу са тим, на молбу ће бити одговорено у року од најмање осам радних дана од дана пријема захтјева, с тим да се сложенији захтјеви, за које је потребна додатна обрада, рјешавају у року од 15 дана од дана пријема захтјева.

Одговори се дају у истој форми (материјалној или електронској) у којој је поднесен захтјев.

5.3.3. Услуга информативног медија састоји се од активног информисања јавности о релевантним и занимљивим новим издањима, публикацијама и догађајима везаним за статистику уопште, укључујући одржавање конференција за медије и давање интервјуа.

Медије Завод активно обавјештава о релевантним, управо објављеним статистичким подацима. Поред тога, Завод предузима активности у циљу представљања и објашњења објављених статистичких података представницима медија.

Брза подршка информативним медијима је од суштинске важности.

Завод обезбјеђује услуге истог, високог квалитета, за све новинаре без обзира на врсту и политику медија. Завод даје податке информативним медијима поштујући тајност давалаца података, повјерљивост информација које пружају и гарантује њихову употребу искључиво у статистичке сврхе. Такође, Завод ће поступати на исти начин и у случајевима гдје се угао гледишта новинара разликује од поменутог начела, дакле, важиће иста правила приликом дисеминације података таквим информативним медијима.

6. ПРОМОТИВНЕ АКТИВНОСТИ НА ПОЉУ ДИСЕМИНАЦИЈЕ

Завод води рачуна о побољшању промотивних активности на пољу дисеминације статистичких података у циљу упознавања јавности са званичном статистиком. Промовисање статистичких производа подразумијева одређивање односа између тражених података (на основу анализа захтјева тржишта) и статистичког производа или услуге који се обезбијеђују корисницима. Овај циљ остварује се на неки од следећих начина:

- Израдом одговарајућих производа који одговарају очекивањима јавности;
- Развојем промотивних активности како би корисници увијек били обавијештени о понуди статистичких производа (конференције за новинаре, округли столови, радионице и слично).

Циљ промовисања статистике јесте јачање повјерења корисника у процесу коришћења статистичких података. Цјелокупна промотивна стратегија треба да обухвати промовисање производа и услуга Завода, чиме се доприноси јачању професионалног угледа Завода.

Одговарајућа промоција статистичких података омогућава стварање правилне слике друштва о значају статистике у јавности. Завод је свјестан чињенице да квалитетан производ који није у довољној мјери промовисан неће бити запажен од стране потенцијалних корисника и због тога Завод мора да информише јавност о свим статистичким публикацијама које публикује.

Активности промоције статистичких публикација усмјерене на обавјештавање корисника статистике о понуди публикација су:

- Извјештавање корисника путем обавјештења које ће бити постављена на веб-сајт Завода;
- Слање електронских обавјештења корисницима или понуда првог издања публикације;
- Промовисање статистичких производа путем учешћа на различитим манифестацијама (сајмови, семинари, радионице, стручни тренинзи);
- Организовање конференција за новинаре и припремање саопштења за јавност.

Исправно схватање и коришћење статистичких података, стандарда и методологија и њихова тачна интерпретација важни су за кориснике, без обзира на област њиховог пословања, тј. да ли је ријеч о државним институцијама, медијима, студентима или грађанима. Да би се учврстило повјерење јавности у званичну статистику и проширила свијест о њеном значају, Завод би требало континуирано да ради на промовисању статистичке писмености. Активности које би требало спровести у циљу промовисања статистичке писмености су:

- Организовање конференција за новинаре, семинара и јавних дискусија о одабраним статистичким темама, како би се пружила детаљна објашњења о предметним областима и статистичким резултатима;
- Објављивање на веб-сајту информација о примјењеним методологијама при избору узорка и прикупљању података, о дефиницијама, стандардима и коришћеним изворима података;
- Давање интервјуа на радију и телевизији како би се промовисале велике статистичке акције, као што су пописи или нека нова статистичка истраживања којима се обезбјеђују резултати који су од посебног значаја за јавност и како би се подигао степен свијести јавности о значају званичне статистике;
- Пружање детаљних објашњења о исправном коришћењу и интерпретацији званичних статистичких података у случају да од стране корисника дође до злоупотребе или погрешног тумачења података, стандарда и методологија.

Директор
др Радмила Чичковић